

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ  
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО  
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ  
ІМЕНІ ВАЛЕНТИНИ ВОЛОШИНОЇ  
КАФЕДРА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

**ДИПЛОМНА РОБОТА**

**УДК 373.3.091.26/.27.025.31:005.32**

**«ВПЛИВ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ МОЛОДШИХ  
ШКОЛЯРІВ НА РОЗВИТОК ШКІЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ»**

Студентки 2 курсу МАП групи

Освітньої програми

Початкова освіта. Дошкільна освіта

Спеціальності 013 Початкова освіта

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Ступеня вищої освіти магістр

**Бобровської Анжели Василівни**

Науковий керівник: **Любчак Л.В.**,

кандидат педагогічних наук, доцент

Розширена шкала \_\_\_\_\_

Кількість балів: \_\_\_\_\_ Оцінка: ECTS \_\_\_\_\_

**Члени комісії**

\_\_\_\_\_  
(підпис)

\_\_\_\_\_  
(прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

\_\_\_\_\_  
(прізвище та ініціали)

\_\_\_\_\_  
(підпис)

\_\_\_\_\_  
(прізвище та ініціали)

Вінниця – 2021

## **ЗМІСТ**

|                                                                                                                                                 |           |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>ВСТУП .....</b>                                                                                                                              | <b>3</b>  |
| <b>РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ВПЛИВУ<br/>ОЦІНЮВАННЯ НА МОТИВАЦІЮ УЧІННЯ МОЛОДШИХ<br/>ШКОЛЯРІВ.....</b>                                | <b>10</b> |
| 1.1. Порівняльна характеристика вітчизняного та зарубіжного досвіду в<br>оцінюванні навчальних досягнень учнів молодшого шкільного віку...      | 10        |
| 1.2. Нові підходи до оцінювання досягнень учнів у контексті ідей Нової<br>української школи .....                                               | 19        |
| 1.3. Роль оцінювання в розвитку мотивації учіння сучасних молодших<br>школярів .....                                                            | 28        |
| <b>РОЗДІЛ ІІ. ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ ФОРМУВАЛЬНОГО<br/>ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ В<br/>ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ .....</b> | <b>36</b> |
| 2.1. Експериментальна перевірка впливу формувального оцінювання на<br>розвиток мотивації учіння молодших школярів .....                         | 36        |
| 2.2. Педагогічні умови використання формувального оцінювання та<br>методичне забезпечення їх реалізації в НУШ .....                             | 42        |
| 2.3. Методичні рекомендації вчителям щодо розвитку мотивації учіння<br>молодших школярів засобами оцінювання.....                               | 56        |
| <b>ВИСНОВКИ.....</b>                                                                                                                            | <b>64</b> |
| <b>ЛІТЕРАТУРА .....</b>                                                                                                                         | <b>69</b> |
| <b>ДОДАТКИ .....</b>                                                                                                                            | <b>74</b> |

## ВСТУП

**Актуальність теми.** У сучасному світі школа часто виступає тим місцем, де вперше і по-справжньому перевіряється спроможність дитини долати перешкоди, реалізувати свої можливості. Саме у той період дитинства, який можна співвіднести з молодшим шкільним віком, зароджується віра в себе, працелюбність, здатність ставити собі завдання і наполегливо йти до мети, або відчуття власної неспроможності ефективно діяти. Тоді ж починає формуватися образ «Я», в якому важливою складовою виступає бачення себе як невдахи, або того, хто здатен підпорядкувати обставини собі і йти прямо до наміченої мети. Одним із чинників, що сприяють формуванню цього образу є оцінювання та оцінне судження.

Успішність навчальних досягнень кожного учня значною мірою забезпечує контрольна-оцінювальна діяльність. Адже саме за ефективною та правильною організацією цієї діяльності вчасно виявляються успіхи та прогалини в знаннях і вміннях, окреслюються результати навчально-виховної діяльності, а також учителі та батьки мають змогу отримувати інформацію про перебіг навчально-пізнавальної діяльності школярів. Саме через це в початковій школі проблема оцінювання діяльності учнів є надзвичайно актуальною. Адже успішність молодших школярів, дисципліна на уроці і в позаурочний час, ставлення до класних і домашніх завдань, формування зацікавленості до предмета, а також виховання важливих якостей особистості значною мірою залежить від правильного підходу до оцінювальної діяльності вчителя навчальних досягнень кожного учня індивідуально.

Проблемою оцінювання знань молодших школярів завжди проймалися вчителі, батьки та самі учні, адже контроль отриманих знань школярів є однією з найважливіших складових освітнього процесу. Сам термін «оцінювання» виник ще із появою цілеспрямованого навчання, але існував у різних своїх проявах. Так відбувається і тепер, зі зміною навчальних програм та планів змінюється також вид та рівень оцінювання знань та умінь здобувачів освіти.

Оцінювання в процесі навчання молодших школярів є важливим засобом мотивації та стимулювання їх навчально-пізнавальної діяльності. Це відбувається тому, що оцінка у поєднанні з іншими мотивами учіння сприяє розкриттю прихованих умінь дитини, створює та підтримує позитивний настрій, викликає бажання вчитися, сприяє формуванню адекватної самооцінки. У більшості випадків оцінювання навчальних досягнень стимулює бажання учнів покращувати свої результати, навчатися новому та самореалізовувати себе у навчанні. Проте виникають і такі ситуації, коли негативне оцінювання чи оцінювання, яке не відповідає бажанням здобувача освіти може спричинити складну ситуацію, яка у подальшому може стати перешкодою у спілкуванні та навчанні дитини.

Серед ключових компонентів формули Нової української школи хочемо відзначити педагогіку, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками. Вона передбачає зміну підходів й до оцінювання результатів навчання. «Оцінки слугуватимуть для аналізу індивідуального прогресу і плануванню індивідуального темпу навчання, а не ранжуванню учнів. Оцінки розглядатимуться як рекомендація до дії, а не присуд» [21].

Міністерством розроблено нову модель оцінювання учнів у межах Нової української школи. Тепер замість звичних табелів у кінці року учні отримують «Свідоцтво досягнень». Оновлена модель ґрунтується на формувальному оцінюванні, яке дає можливість зробити висновки саме щодо процесу навчання, а не тільки результату (кількості помилок) та поступу учня [21].

Згідно Державного стандарту початкової освіти вимірювання результатів навчання здобувачів освіти відбувається шляхом: формувального оцінювання, яке допомагає відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти і хід опановування ними навчального досвіду як основи компетентності, вибудовувати індивідуальну траєкторію особистості; підсумкового оцінювання, під час якого навчальні досягнення здобувачів освіти співвідносяться з обов'язковими результатами навчання [9].

У методичних рекомендаціях щодо оцінювання навчальних досягнень учнів [Методичні рекомендації щодо формуального оцінювання учнів (До листів МОН України від 18.05.2018 № 2.2-1250 та від 21.05.2018 № 2.2- 1255)] зазначено, що формувальне оцінювання має мотивувати, підтримувати й надихати учнів на успіх, саморозвиток і вдосконалення, вияв власних здобутків у навчальній діяльності [23].

**Аналіз останніх досліджень та публікацій.** Психолого-педагогічними засадами нашого дослідження стали теоретичні положення та технології реалізації системи контролю й оцінювання навчальних досягнень учнів на засадах компетентнісного підходу, які представлені в роботах Ю.Найди, О.Овчарук, О.Онопрієнко, К.Пономарьової, М.Пархоменко, А.Цимбалару, Р.Шияна та ін. Дослідження проблеми науково-методичного забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу знаходимо у працях Н.Бібік, Т.Байбари, М.Вашуленка, О.Вашуленко, Н.Коваль, О.Прищепи, О.Савченко та ін. Визначення функцій контролювальної діяльності учасників освітнього процесу, що забезпечує їхню суб'єкт-суб'єктну взаємодію, означено у працях таких науковців, як Н.Бібік, Т.Лукіна, О.Ляшенко, О.Савченко та ін.

Особливості здійснення формуального оцінювання навчальних досягнень учнів, його сутність і технологію конструювання інструментарію формуального оцінювання навчальних досягнень учнів першого циклу початкової освіти розкрито у працях О.Онопрієнко.

Ставлення до навчання, а в цілому розвиток мотивації учіння молодших школярів означено в працях психологів (Н.Зубалій, О.Кононко, С.Коробко, В.Мухін, О.Проскура, О.Скрипченко та ін.). О.Митник у своєму дослідженні переконливо доводить, що формування в молодших школярів контрольно-оцінювальних умінь і навичок – запорука ефективності їхнього навчання.

Даній проблемі було присвячено ряд досліджень науковців минулого та сучасності, однак з появою Концепції НУШ виникла потреба в розробці критеріїв оцінювання молодших школярів, методів та прийомів

формувального оцінювання учнів у процесі навчання, вивченні впливу формувального оцінювання на розвиток мотивації учіння молодших школярів. Тому темою нашого дослідження ми обрали: **«Вплив оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на розвиток шкільної мотивації»**.

**Об'єкт дослідження:** процес мотиваційного оцінювання учнів молодшого шкільного віку.

**Предмет дослідження:** педагогічні умови використання формувального оцінювання у розвитку мотивації учіння молодших школярів.

**Мета дослідження:** теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність впливу методів і прийомів формувального оцінювання на розвиток мотивації учіння молодших школярів у контексті ідей НУШ.

Відповідно до об'єкту, предмету, мети дослідження було визначено наступні **завдання** дослідження:

- на основі аналізу наукової літератури виокремити нові підходи до оцінювання навчальних досягнень учнів у Новій українській школі та вивчити вплив оцінювання на мотивацію учіння молодших школярів;

- дослідити рівні сформованості мотивів учіння молодших школярів і з'ясувати залежність мотивації учіння від оцінювання їх навчальних досягнень.

- систематизувати методи і прийоми здійснення формувального оцінювання учнівських досягнень та апробувати їх у процесі навчання молодших школярів;

- обґрунтувати педагогічні умови ефективного впливу формувального оцінювання на розвиток мотивації учіння молодших школярів

**Методи дослідження:** *теоретичні:* аналіз наукової літератури, порівняння, узагальнення, систематизація, теоретичне осмислення й узагальнення передового педагогічного досвіду вчителів початкових класів для з'ясування стану використання прийомів формувального оцінювання з

метою розвитку мотивації учіння молодших школярів, визначення педагогічних умов організації процесу оцінювання досягнень учнів в сучасній початковій школі; *емпіричні*: спостереження й аналіз уроків у початкових класах, бесіди з учнями, вчителями, батьками з метою виявлення впливу формувального оцінювання на мотиви учіння молодших школярів; педагогічний експеримент, вивчення й аналіз шкільної документації, продуктів навчальної діяльності учнів; методи математичної статистики, які дали змогу зробити кількісний та якісний аналіз результатів експерименту.

**Наукова новизна дослідження.** Виокремлено та розкрито педагогічні умови ефективного впливу формувального оцінювання на розвиток мотивації учіння молодших школярів. Систематизовано методи та прийоми формувального оцінювання навчальних досягнень учнів для цілеспрямованого виховання внутрішніх мотивів учіння.

**Практичне значення здобутих результатів.** Апробовано систему методів і прийомів формувального оцінювання навчальних досягнень учнів за вимогами Концепції Нової української школи і розроблено методичні рекомендації вчителям початкової школи щодо їх використання (Методи та прийоми формувального оцінювання : методичні рекомендації вчителям початкових класів / укладачі А.Бобровська, Д.Хутченко. Вінниця, 2020. 32 с.).

**Апробація** результатів дослідження здійснювалась у процесі експериментальної роботи в школі, на міжнародній студентській науково-практичній конференції «Гармонизация психофизического и социального развития детей дошкольного возраста» (м. Мінськ, 2020 р.), IV та V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти» (м. Вінниця, 2020, 2021 р.), IV та V Всеукраїнській науково-практичній конференції з міжнародною участю «Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами» (м. Вінниця, 2020, 2021 р.), II міні-симпозіумі «Психолого-педагогічні та методичні засади формувального оцінювання в

умовах НУШ» (Вінниця-Бар, 2021 р.), Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт зі спеціальності «Початкова освіта» (м. Вінниця, 2021 р.) .

Основні результати дослідження висвітлено в п'яти публікаціях автора (1 з яких – стаття у закордонному збірнику наукових праць, 2 статті у співавторстві).

1. Слюсаренко Анжела. Особливості оцінювання навчальних досягнень молодших школярів в контексті ідей НУШ / А. Слюсаренко //Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти: збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції (Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 3 березня 2020 р.) / за ред. О. А. Голук : Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського, факультет дошкільної, початкової освіти та мистецтв. – Вінниця: ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2020. – Вип. 9. – С.289-292.

2. Слюсаренко Анжела. Формирование школьной мотивации у будущих первоклассников в контексте преемственности дошкольного и начального образования / А. Слюсаренко // Гармонизация психофизического и социального развития детей дошкольного возраста : материалы Междунар. науч.-практ. конф. студ. и молодых ученых, г. Минск, 23 апреля 2020 г. / Бел. гос. пед. ун-т им. М. Танка; редкол. О.В. Леганькова (отв. ред.), Л.В. Финькевич, М.С. Мельникова; Т.В. Поздеева. – Минск: БГПУ, 2020. – С 239-241.

3. Бобровська (Слюсаренко) Анжела, Хутченко Діана. Взаємозв'язок оцінювання навчальних досягнень та мотивації учіння молодших школярів в умовах Нової української школи / А. Бобровська (Слюсаренко), Д. Хутченко // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 10-11 грудня 2020 р.) / редкол. : О. П. Демченко, В. І. Імбер, Н. С. Казьмірчук, Н. О. Комарівська, Л. В.



Любчак, Н. А. Олійник, А. В. Хіля ; за заг. ред. О.П.Демченко. Вінниця, 2020.  
- Вип. 3. – С. 43-46.

4. Методи та прийоми формувального оцінювання : методичні рекомендації вчителям початкових класів / Укладачі А. В. Бобровська, Д. О. Хутченко. – Вінниця, 2020. – 32 с.

5. Бобровська А. Хутченко Д. Сучасна початкова освіта в поглядах молодих науковців : матеріали II туру Всеукр. конк. студ. наук. робіт зі спеціальності «Початкова освіта», (Вінниця, 15 квітня 2021 р.) / [ред. кол. : О. А. Голюк, Г. Г. Кіт, Н.С. Казьмірчук, О.П.Демченко, І. В. Карук, К.А.Колеснік ; за заг. ред. О. А. Голюк]; Міністерство освіти і науки України, ВДПУ ім. М. Коцюбинського. – Вінниця : ТОВ «Меркьюрі-Поділля», 2021. – Вип. 9. – С. 48-54.

**База дослідження.** Загальноосвітня школа I-III ступенів № 22 Вінницької міської ради. Дослідженням було охоплено 65 учнів 3-їх класів.

**Структура наукової роботи.** Наукова робота складається зі вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел і 7 додатків. Повний обсяг наукової роботи 91 сторінка, основний текст представлено на 67 сторінках. Список використаних джерел нараховує 52 найменування.

## ВИСНОВКИ

Десятки років оцінювання знань та навчальних досягнень учнів слугувало засобом покарання чи заохочення учнів. У різні часи форми оцінювання були різними і часто змінювалися: починаючи від оцінювання словами, знаками та закінчуючи сучасною системою НУШ.

Оцінювання ж на сучасному етапі реформування освіти – це виключно конфіденційна інформація, яка відома і стосується лише вчителя, дитини та її батьків, тобто навчальні досягнення учнів не озвучуються на батьківських зборах і не поширюються публічно у вигляді рейтингів тощо. Суть нового підходу до оцінювання полягає у тому, щоб утвердити у свідомості вчителя та батьків розуміння оцінки не як фіксатора помилок учня, а як позначку його особистих досягнень, як певний стимул до активної та творчої діяльності.

Відмова від використання цифрового позначення успіхів учнів у процесі навчання молодших школярів пояснюється необхідністю формування внутрішньої мотивації під час навчання, збереження психологічного здоров'я дитини, формування в неї адекватної та справедливої самооцінки, розвитку творчих здібностей учнів та формування навичок самостійно працювати та оцінювати результати своєї діяльності. Тому новостворені критерії оцінювання мають на меті реалізацію принципів гуманізації й демократизації освіти і спрямовані на переосмислення, зміну та зміцнення орієнтирів процесу навчання, яка б забезпечувала особистісний розвиток кожного здобувача освіти, набуття учнями необхідних компетентностей.

Проблемою визначення нових підходів до оцінювання навчальних досягнень займались Канівець Т. М., Онопрієнко О. В., Софій Н. З., Найда Ю. М., Большакова І. О., Пристінська М. С. Та багато інших. Ми будемо опиратися на визначення формувального оцінювання як процес у якому оцінюється прогрес у навчанні, а не знання, вміння, навички; інструмент, що навчає дитину вчитися та оцінювати себе самостійно.

У нашому дослідженні ми опираємося на отримані дані після опрацювання анкет учнів з використанням методики «Вивчення мотивації

навчання молодших школярів» М.Гінзбурга. Мотивами учіння молодших школярів є навчальний, соціальний, позиційний, оцінковий, ігровий та зовнішній, переважаючими серед яких є навчальний, оцінковий, позиційний та ігровий.

Як було з'ясовано у процесі дослідження, мотивація позитивного ставлення учнів початкових класів до навчання, значною мірою залежить від педагогічної оцінки, оскільки вона, як нам відомо, допомагає коригувати дії школярів, по-різному впливає на взаємини в шкільному колективі, зрештою, створює певну навчальну атмосферу. Проведене нами експериментальне дослідження з метою виявлення рівнів мотивації учіння молодших школярів та впливу на неї оцінювання навчальних досягнень учнів засвідчило, що на І рівень після обробки результатів ми помітили лише у двох учнів (6,0%) 3-Б класу та двох учнів (6,2%) 3-Е класу, що свідчить про найвищий у їхньому класі рівень цілепокладання. II – високий рівень мотивації, мають 9 учнів 3-Б класу (27,3%) та 8 учнів (25,0%) 3-Е класу. Наступний III рівень виявився найбільш поширеним у досліджуваних класах: 13 учнів (39,4 %) – 3-Б клас та 12 учнів (37,6%) – 3-Е клас мають нормальний, тобто середній рівень мотивації. Четвертий рівень зниженої мотивації мають по 6 другокласників обох класів, що складає відповідно 18,2% (3-Б) та 18,7% (3-Е) від загальної кількості учнів. V рівень засвідчили 3 учні 3-Б класу (9,1%) та 4 учні 3-Е класу (12,5%).

Це дає право нам вважати, що оцінювання в будь-якому його прояві є значним мотивом учіння для молодших школярів.

Нами також систематизовано та упорядковано методи і прийоми формувального оцінювання з метою підвищення рівня мотивації учіння молодших школярів. Рефлексію емоційного стану учнів ми здійснювали за допомогою прийомів «Смайлики», «Термометр», «Букет настрою» та ін.; рефлексію діяльності – «Сигнали», «Світофор», «Лінійка», «Плюс – мінус» тощо; рефлексію змісту навчальної діяльності – «Зірочки», «Злови рибку», «Драбина успіху», «Рефлексивний екран» та ін. Допомагали підвищити рівень

шкільної мотивації учнів прийоми розвитку критичного мислення, самооцінювання та взаємооцінювання.

Як ми з'ясували не менш важливим є мотивоване оцінне судження. Воно дає учням можливість одразу усвідомити та чітко зрозуміти, як саме вони впоралися з роботою, що у них вийшло добре, а у чому була присутня певна помилка, разом із тим отримують поради до її виправлення. Важливою умовою при такому судженні є домінування саме позитивних переживань, адже будь-яке оцінювання має ґрунтуватися на доброзичливому ставленні до дитини та її старань.

Оцінювання є певним спонукальним компонентом до навчальної діяльності, тобто мотивацією молодшого школяра. Але мотиви мають неоднакову силу впливати на перебіг та результати освітнього процесу. Важливість створення умов виникнення інтересу до навчальної діяльності та формування інтересу до пізнання обумовлюється пізнавальними і соціальними мотивами. Ці мотиви, як було з'ясовано мають різних характер впливу на здобувачів освіти, безпосередньо впливають на пізнавальну активність, бажання вчитися, успішність навчання, ефективність і результативність навчальної діяльності. Як було з'ясовано важлива і внутрішня, і зовнішня мотивація навчання молодшого школяра. Для формування внутрішньої мотивації вчителю потрібно вміти оцінювати результат навчальної діяльності учня, а зовнішня мотивація набуває форму підказок, натяків, допомоги та вказівок. Одним із основних завдань вчителя у процесі формування мотивації навчання молодшого школяра є підвищення в системі мотивації учня значення внутрішньої мотивації.

Ефективність навчальної роботи учнів визначається також характером їхньої особистісної вихованості, їх моральними і соціальними якостями. Саме тому навчання повинне орієнтуватися на виховання кожного учня як високоморальної, творчої, активної і соціально зрілої особистості.

Взаємини між вчителями й учнями повинні базуватися на оптимістичному, довірливому та обов'язково однаковому ставленні вчителя

до кожного учня: учитель повинен вірити в можливості дитини та різними способами підтримувати її. Він має виявляти сильні сторони кожного учня і, спираючись на них, разом з ним долати проблеми, якщо вони виникають. У процесі вербального оцінювання, яке на даний час набирає обертів, навчальної діяльності шести-семирічних учнів доцільно використовувати такі форми і прийоми:

1) різні форми схвалення та підбадьорювання, виражені словесно чи за допомогою міміки і жести: «молодець, гарна робота», «чудово справляєшся», «уже краще», «так тримати». У подібній формі висловлюють і зауваження чи осуд: «не поспішай і тоді вийде краще», «спробуй ще раз», «подумай ще раз» «я вірю, що наступного разу буде краще», тощо;

2) розгорнуте словесне оцінювання - учневі слід знати та розуміти, чи правильно у нього все виходить, що треба виправити. Вчитель аналізує виконання роботи, її результат, коментує виконання, показує на що потрібно звертати увагу, навчає учнів наслідувати зразок, показує кращі способи роботи;

3) орієнтація на перспективну й відстрочену оцінку, тобто вчитель пояснює, за яких умов учень може почути схвалення;

4) виставка окремих дитячих робіт з будь-якого виду діяльності (малюнки, вироби своїми руками, зошити, тощо), яка організовується для розгляду усіх учнів класу, колективу школи й батьків;

5) ігрова оцінка – нагородження переможців, учасників гри різними ігровими атрибутами (ручки, блокноти, наклейки).

У процесі безбального оцінювання важливим є навчальний діалог – коментар до процесу діяльності дітей. Пізніше, власну оцінку з коментарем зможуть висловлювати й учні, це так зване самооцінювання. Саме у такий спосіб висловлення оцінних суджень у дитини сформується свідоме ставлення до навчання, віра в свої сили та бажання покращувати результати своєї навчальної діяльності.

У ході нашого дослідження також було виділено ряд *педагогічних умов використання мотиваційного оцінювання в сучасній початковій школі*:

- Використання вербального оцінювання і коментарів як стимулу набуття молодшими школярами ключовими компетентностями.
- врахування вчителем рівня домагань кожного учня та його індивідуальних можливостей, аналіз лише власних досягнень школяра;
- усвідомлення учнями того, що оцінюється в їхній діяльності, чітко визначені критерії оцінювання;
- забезпечення ефективної рефлексії учнів, створення належного зворотного зв'язку.

Завдяки їх врахуванню освітній процес може здійснюватися з високою ефективністю та користю для кожного молодшого школяра.

Проте, отримані дані не вичерпують усіх аспектів досліджуваної проблеми. Перспективними надалі можуть вважатись дослідження впливу зовнішніх чинників оцінювання будь-якої діяльності учнів, дослідження проблеми підготовки учнів до оцінної діяльності у середній школі, детальніший розгляд впливу оцінок та оцінних суджень на шкільну успішність; удосконалення діяльності вчительського колективу, як фактору впливу на формування позитивного ставлення учнів до навчальної діяльності.

## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеева М. І. Про формування мотивів навчальної діяльності. Психологія. Вип. 4. К.: «Радянська школа», 1967. С. 89-91.
2. Алчевська Х. Характеристики учасників взаєм баллов. Вестн. воспитания. 1902. № 6. С. 70-75.
3. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников. М.: Педагогика, 1984. 296 с.
4. Ананьев Б.Г. Психология педагогической оценки //Избр. психол.труды: В 2-х т. М.: Педагогика, 1980. Т. 2. С.128-267.
5. Ващенко Л. Ф. Из истории оценки в профессиональной деятельности. Экономика и управление. 1996. № 1. С.15-17.
6. Волков І. П. Мета одна – доріг багато: Проектування процесів навчання. М.: Просвящение, 1990. 268 с.
7. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
8. Гуріна О. Адаптація першокласників: Семінар для вчителів початкових класів // Психолог. Шкільний світ. 2008. № 15. С. 13-16.
9. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartu-pochatkovoyi-osviti>. (дата звернення: 19.10.2020).
- 10.Десять новацій закону "Про освіту". Початкове навчання та виховання. 2017. № 30 (502) жовтень. С. 2-4.
- 11.Дунець І.Р. Методи та інструменти формування оцінювання молодших школярів URL: [https://school3.com.ua/userfiles/file/dilumos\\_dosvidom/paradigma\\_2020\\_d\\_unecsayt.pdf](https://school3.com.ua/userfiles/file/dilumos_dosvidom/paradigma_2020_d_unecsayt.pdf) (дата звернення: 13.03.2021).
- 12.Іванюк І. Система оцінювання знань учнів у зарубіжних школах / Освіта. 2001. 20-27 черв. С.11-12.

13. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання: навчально-методичний посібник. Ніжин. 2012. 102 с.
14. Корчак Я. Педагогическое наследие. сост. К.П.Чулкова. М.: Педагогика, 1991. 272 с.
15. Липкина А. И. Самооценка школьника. М., 1999. 382 с.
16. Любчак Людмила. Вплив особистості вчителя на формування позитивних мотивів навчання молодших школярів // Інклюзивна освіта як індивідуальна траєкторія особистісного зростання дитини з особливими освітніми потребами : збірник матеріалів IV всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Вінниця, ВДПУ імені Михайла Коцюбинського, 10-11 грудня 2020 р.) / редкол .: О. П. Демченко, В. І. Імбер, Н. С. Казьмірчук, Н. О. Комарівська, Л. В. Любчак, Н. А. Олійник, А. В.Хіля ; за заг. ред. О.П.Демченко. Вінниця, 2020. Вип. 3. С. 87-91.
17. Методичні рекомендації щодо формувального оцінювання учнів (До листів МОН України від 18.05.2018 № 2.2-1250 та від 21.05.2018 № 2.2-1255)
18. Методичні рекомендації: Мотивація як основа навчальної діяльності / За редакцією В.М.Роженцової. Норильськ. 2002. 175 с.
19. Митник О. Я. Формування культури мислення молодшого школяра: теорія і практика: монографія. Тернопіль: Мандрівець, 2009. 368 с.
20. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. № 6. С. 45-57.
21. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої освіти / Міністерство освіти і науки України. К. 2016 URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainskashkola-compressed.pdf>. (дата звернення: 07.04.2021).



22. Нова українська школа. Як по-новому оцінюватимуть учнів перших класів. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-po-novomu-otsinyuvatymut-uchniv-pershyh-klasiv/>. (дата звернення: 15.03.2021).
23. Нормативні документи нової української школи. URL: <http://sokyryany.osv.org.ua/normativni-dokumenti-13-22-22-23-01-2019/> (дата звернення: 29.09.2020).
24. НУШ. Матеріали "Вербальне оцінювання учнів 1-2 класів. URL: <https://vseosvita.ua/library/nus-materiali-verbalne-ocinuvanna-uchniv-1-2-klasiv-v-alfavitnomu-poradku-73263.html> (дата звернення: 15.12.2020).
25. Онопрієнко О. В. Інструментарій оцінювання результатів компетентісно орієнтованого навчання молодших школярів : методичний посібник. Київ : КОНВІ ПРИНТ, 2020. 72 с.
26. Пинская М. А., Иванов А. В. Формирующий подход: критериальное оценивание в действии. Народное образование. 2010. №5. С. 192-201.
27. Про затвердження методичних рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання учнів 1-4 класів закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-uchniv-1-4-klasiv-zakladiv-zagalnoyi-serednoyi-osviti>. (дата звернення: 10.10.2020).
28. Рева Ю. Психолого-педагогічний вплив в оцінюванні особистості учня// Рідна школа 2000. №12. С. 25-27.
29. Роміцина Л. В. Формувальне оцінювання навчальних досягнень учнів з математики в Новій українській школі. 2019. URL: [https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2019/04/statja\\_20190404\\_1.pdf](https://imso.zippo.net.ua/wp-content/uploads/2019/04/statja_20190404_1.pdf) (дата звернення: 30.09.2021)
30. Рубінштейн С. Л. Основы общей психологии. М. Учпедгиз. 1946. 542 с.
31. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи К.: Абрис, 1997. 416 с.

- 32.Савченко О. Я. Початкова школа в контексті ідей Нової української школи. Рідна школа. 2018. №1-2. С. 3-8.
- 33.Савченко О. Я., Бібік Н. М., Мартиненко В. О., Онопрієнко О. В. та ін. Дидактико-методичне забезпечення контролю та оцінювання навчальних досягнень молодших школярів на засадах компетентнісного підходу: монографія. К. : Педагогічна думка, 2012. 191 с.
- 34.Савченко О.Я. Дидактика початкової школи : Підручник для студентів педагогічних факультетів. К.: Генеза, 1999. 368 с.
- 35.Самохин А. Н. Михаил Петрович Щетинин // Аккорд. Саратов, 2007. № 1 (2). С. 9-14.
- 36.Софій Н. З., Онопрієнко О. В., Найда Ю. М., Большакова І. О., Пристінська М. С. Нова українська школа: poradnik для вчителя / За заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера, 2018. с. 24-25.
- 37.Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. К.: Рад.школа, 1972. 244 с.
- 38.Сухомлинський В. О. Розумова праця і зв'язок школи з життям. Вибрані твори в 5 т. Т. 5. К. : Радянська школа, 1977. 639 с.
- 39.Сухомлинський В.О. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Т. 1. Вибрані твори в 5 т. К.: Радянська школа, 1977. 654 с.
- 40.Терещенко Л. педагогічна оцінка як засіб успішної педагогічної діяльності / Л. Терещенко. URL: <https://www.pedrada.com.ua/article/252-zastosovumo-pedagogchnu-otsnku-zadlya-motivats-uchnya>]. (дата звернення: 04.06.2021).
- 41.Толстой Л. М. Педагогічні твори. СПб. : [б. в.], 1912. С. 88-92.
- 42.Ушинский К. Д. Собрание сочинений: в 6 т. М.; Л.: АПН РСФСР, 1949. Т. 6 : Родное слово. Книга для детей год первый и второй. Родное слово. Книга для учащихся. 446 с.
43. Федорченко Ю. Про мотивування і оцінювання в навчальному процесі URL: <http://education-ua.org/ua/articles/971-pro-motivuvannya-i-otsinyuvannya-v-navchalnomu-protsesi> (дата звернення: 19.05.2021).

44. Фідкевич О. Теорія і практика формувального оцінювання у 1-2 класах ЗЗСО. Навчально-методичний посібник / О. Фідкевич, Н. Бакуліна – URL: <http://surl.li/oacv> (дата звернення: 10.01.2021).
45. Цукерман Г. А., Гинзбург Д. В. Как учительская оценка влияет на детскую самооценку? Вестник Ассоциации «Развивающее обучение». 1999. № 6. С. 9-11.
46. Шаталов В.Ф. Педагогическая проза. Архангельськ, 1990. С. 128-206.
47. Эльконин Д.Б. Психология обучения младшего школьника. М.: Знание, 1974. 64 с.
48. Як оцінювати без оцінок: покрокова інструкція сучасного вчителя. URL: <https://osvitoria.media/experience/yak-otsinyuvaty-bez-otsinok-pokrokovoy-instruktsiya-suchasnogo-vchytelya/> (дата звернення: 27.10.2021).
49. Andrew C., Brown R., Claire S., Sharon O'Donnell. Compulsory Assessment System in the INCA Countries : Thematic Probe. London : INCA, QCA, 2007. 94 p.
50. Assessment in the Primary School Curriculum : Discussion Documents and Proceedings of the Consultative Conference on Education. Dublin : Irish National Teacher's Organisation, 2008. 120 p.
51. Black P., Dylan W. Inside the Black Box : Raising Standards through Classroom Assessment. Phi Delta Kappan. 1998. Vol. 80, No. 2 (October). P. 1-12.
52. Harlen W. Gardner J. Assessment to support learning. Developing Teaching Assessment / Ed. by J. Gardner, W. Harlen, L. Hayward, Gordon Stobard. London : Open University Press, 2010. P. 15-29.